

ALACA İLÇESİ ÜNALAN KÖYÜ SOSYAL ETÜT RAPORUNUN TOPRAK, MÜHENDİSLİK VE ARAZİ TOPLULAŞTIRMA KONULARINDA İNCELENMESİ

E. E. ERMİŞ¹, E. SARI¹

¹Çorum İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Ziraat Mühendisi, erol19@gmail.com

Özet

İnsanoğlu milattan 8000 yıl öncesinden topraktan yetiştirdikleri veya dolaylı olarak yetişen bitkilerle beslenerek yaşamlarını idame etmişlerdir. Toprak verimsizleştikçe üzerinde yaşayan topluluklar da doğal olarak göçe zorlanmıştır. Atalarımızda bu nedenle Orta Asya'dan göç ederek doğası, suyu ve en önemlisi verimli arazileri sebebiyle Anadolu'ya yerleşmiş, Kurtuluş savaşında canıyla kanıyla bedel ödeyerek bu toprakları sahiplenmişlerdir.

Yok olma uğruna savunulan toprak, tanım olarak; üzerinde veya bünyesinde milyonlarca canlıya ev sahipliği yapan, canlılara durak yeri ve besin kaynağı olan, müdahale edilmediği takdirde kendi kendini ıslah edebilen canlı, dinamik bir yapıdır. Ancak zaman içerisinde nüfus hızla artmış, insanların yaşam kalitesi yükselmiş ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek için tarımın yanında sanayi ve hizmet sektöründe de hızlı bir gelişim zorunlu olmuştur. Bu nedenle günümüz toplumunda az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde yoğun olarak görülen sürdürülebilir kalkınma göz ardı edilmiştir. Oysa temel amaç gelecek nesillerin de ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için, bu gün var olan imkânlarını tehlikeye atmayan, sürdürülebilir kalkınma modelidir.

Sürdürülebilir kalkınmanın temeli ise; toprak, hava ve su gibi doğal kaynakların kullanımını esas alan üretime dayanmaktadır. Bu üretim modelini disipline eden uygulamalardan birisi de 3083 Sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlemesine Dair Tarım Reformu Kanunu'dur. Kanun kapsamında uygulanan; arazi toplulaştırması ve tarla içi geliştirme hizmetlerinin yürütülmesi aşamaları, harita, ziraat, jeoloji, inşaat, meteoroloji, çevre, orman, hidroloji ve kimya gibi birçok mühendislik disiplinini içerisinde barındırmaktadır. Bu ortak disiplinlerin çalışması olan Çorum ili Alaca ilçesi Ünalın Köyünde yürütülen, Arazi Toplulaştırması ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri'ne yönelik çalışmaların öncesi ve sonrası aşağıda irdelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Arazi toplulaştırma, Toprak, Ziraat

INVESTIGATION of SOCIAL RESEARCH REPORT of ÜNALAN COUNTY, ALACA in the SUBJECTS of SOIL, ENGINEERING and LAND CONSOLIDATION

Abstract

Mankind have maintained their lives feeding on plants which indirectly grow from soil or grown by humans since 8000 B.C. As soil became infertile, mankind who lives above soil have forced to migrate. Therefore, our ancestors migrated from Central Asia to Anatolia where there are a lot of opportunity such as beauty nature, water resource and the most important fertile lands. During the war of independence, our ancestors owned these lands by paying the price with their bloods.

Soil which defended for the sake of dying is dynamic structure hosting millions of living creature within itself and when anything don't intervene, it can be improve itself. However, population rapidly increased in the course of time and standard of living rose, and therefore a progress became compulsory in order to

meet to human needs in agriculture and services as well as industry. Consequently, sustainable development which seen in today's society and underdeveloped countries or developing countries have ignored. But the main purpose in order to meet needs of next generations is the sustainable development model that don't endanger today's facilities.

Sustainable development's foundation base on production which predicate using of natural resource such as water, air and soil. One of the applications which regulates this model is Agricultural Reform Laws regarding with Land Arrangement in Irrigation Area. Applied under the laws services of land consolidation and intra-field development runs time contain many engineering discipline such as; mapping, chemistry, geology, environment, hydrology, construction and etc. Services of Land Consolidation and Intra-field Development study which work of these common disciplines conducted in Ünalın County, Alaca, Çorum. Indicate below before and after these studies.

Keywords: Land consolidation, Soil, Agriculture

1. Alaca İlçesi Ünalın Köyü Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Projesi

Alaca Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Hizmetleri Projesi Tarım Reformu Genel Müdürlüğü mülga Yozgat Bölge Müdürlüğü tarafından etüt çalışması yapılarak hazırlanan avan proje; 14 Ağustos 2012 tarihinde ihale edilip, ihaleyi alan özel sektör ile 01 Nisan 2013 tarihinde sözleşme imzalanmıştır. Projenin sadece arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerine yönelik bedeli 14.250.002,20 TL'dir. Proje sahası olarak seçilen alan, 17 köy ve 3 merkez mahalle sınırlarını kapsamaktadır. İdari sınır alanlarının toplamı 20 bin hektara yakındır. Alanın büyük olması nedeniyle saha içerisinde kalan Ünalın Köyünün tarımsal nitelikli taşınmazlarının mevcut durumuna yönelik verilerden elde edilen sonuçlar değerlendirmeye alınmıştır.

Tablo 1. Ünalın Köyü İşletme Büyüklüklerine Göre Parsel Sayılarının Dağılımı

İşletme Büyüklüğü (da)	İşletme Sayısı (adet)	%	Parsel Sayısı (adet)	%	İşletme Başına Parsel Sayısı (da)	Toplam Arazi (da)	İşletme Büyüklüğü (da)	Ortalama Parsel Büyüklüğü (da)
0 - 5	110	38.46	233	23.42	2.12	240.20	2.18	1.03
6 - 10	44	15.38	117	11.76	2.66	367.72	8.36	3.14
11 - 20	49	17.13	106	10.65	2.16	737.21	15.05	6.95
21 - 50	44	15.38	229	23.02	5.20	1332.90	30.29	5.82
51 - 100	26	9.09	163	16.38	6.27	1769.74	68.07	10.86
101 - 500	12	4.20	133	13.37	11.08	1863.17	155.26	14.01
501 - 1000	1	0.35	14	1.41	14.00	673.90	673.90	48.14
1000 - >	0	0.00	0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
TOPLAM	286	100	995	100	3.48	6984.84	953.11	89.95

Alaca ilçesi Ünalın köyünün toplulaştırma öncesi işletme büyüklükleri incelendiğinde arazi varlığı 10 dekarın altında olan işletme sayısı 154 olup, oran olarak köydeki tüm işletmelerin %53,84'ünü oluşturmaktadır (Tablo 1). Bu işletmelere düşen parsel büyüklükleri de 3 dekarın altında, adeta sembolik büyüklüklerdedir. Sadece bir işletmenin büyüklüğü 500 da. üzerinde olup, işletmenin ortalama parsel büyüklüğü 48 dekadır.

Tablo 2. Ünalın Köyü Parsel Büyüklük ve Dağılım Oranları

Parsel Grupları (da)	Parsel Sayısı (adet)	%	Parsel Grupları Alanı (da)	%	Parsel Büyüklüğü Ortalaması (da)
0 - 5	173	34.06	388.22	5.56	2.24
6 - 10	104	20.47	848.24	12.14	8.16
11 - 20	130	25.59	1935.6	27.71	14.89
21 - 50	89	17.52	2584.38	37.00	29.04
51 - 100	6	1.18	396.3	5.67	66.05
101 - 500	6	1.18	832.1	11.91	138.68
500 - >	0	0.00	0	0.00	0.00
TOPLAM	508	100	6984.84	100	13.75

Ünalın Köyü parsel büyüklükleri baz alınarak incelendiğinde 5 dekarın altındaki parsel sayısı toplam parsellerin %34,06'sını oluşturmakta olup, ortalama parsel büyüklükleri 2,24 dekadır (Tablo 2). 5 ile 10 dekar arasındaki parsel sayısı ise toplam parsellerin %20,47'sini oluşturmaktadır (Tablo 2). Bu aralıktaki ortalama parsel büyüklükleri ise 8,16 dekadır.

Tablo 3. Ünalın Köyü İşletme - Parsel Sayıları ve Dağılım Oranları

İşletmedeki Parsel Adedi	İşletme Sayısı	%	Parsel Sayısı
1	125	43.71	125
2	46	16.08	92
3	25	8.74	75
4	20	6.99	80
5	15	5.24	75
6	5	1.75	30
7	6	2.10	42
8	13	4.55	104
9	6	2.10	54
10	9	3.15	90
11	2	0.70	22
12	1	0.35	12
13	1	0.35	13
14	6	2.10	84
15	3	1.05	45
16	1	0.35	16
17	1	0.35	17
19	1	0.35	19
TOPLAM	286	100	995

Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, Mühendislik Ölçmeleri STB Komisyonu

7. Ulusal Mühendislik Ölçmeleri Sempozyumu

15-17 Ekim 2014, Hitit Üniversitesi - Çorum

İşletmedeki parsel sayıları ve hisselik durumu incelendiğinde 1 parsel / hisse sahip grup % 43,71 ile en büyük kitleyi oluşturmaktadır (Tablo 3). 1 ve 2 parselde sahip işletmelerin varlığı köydeki işletmelerin %60'ına denk gelmektedir.

Tablo 4. Toplulaştırma Öncesi Parsellerin Şekilsel Dağılımı

Sıra No	Hali hazır şekli	Adedi	%
1	Üçgensel	47	9.25
2	Dikdörtgensel	115	22.64
3	Yamuk	29	5.71
4	Beşgensel	25	4.92
5	Altıgensel	11	2.17
6	Yedigensel	3	0.59
7	Şekilsiz	278	54.72
Toplam		508	100

Ünalın Köyü taşınmazları şekil olarak incelendiğinde düzgün sayılabilecek ekonomik işçiliğe uygun tarla şekli olan dikdörtgen şekilli tarlaların oranı %20 civarındadır (Tablo 4). Dolayısıyla geri kalan %80'lik dilimin tarımsal faaliyetlere uygun şekilde düzeltilmesi gerekmektedir. Genel olarak dikdörtgen taşınmaz işlerken 1 birim süre geçerken; bu oran paralel kenarda 1,1 birim; üçgen parsellerde 1,2 birim ve şekilsiz ve düzgün olmayan çokgen parsellerde 1,3 birim ortalama zamana ihtiyaç olduğu benimsenmiştir.

Tablo 5. Proje Sahasındaki Hedef Gruplara Ait Bilgiler

Sıra No	Proje sahasındaki hedef gruplar	Parsel sayısı (adet)	Malik sayısı (adet)	Alan (da)
1	Yoğun çiftçilik yapanlar	369	669	4,985.70
2	Arazi geliri az olan ve köyde işçilik yapanlar	9	9	83.44
3	Eşinden dolayı arazisi olan malikler (enişteler)	131	213	1,172.54
4	Emekliler	19	19	17.47
5	Çok çocuklu az arazisi olan çiftçiler	3	3	14.68
TOPLAM		531	913	6,273.83

Ünalın Köyünün Alaca ilçe merkezine çok yakın olmasından dolayı tarla sahiplerinin büyük çoğunluğu günü birlik geliş gidişlerle sahip oldukları taşınmazlar üzerinde tarımsal faaliyetlere devam etmektedir (Tablo 5).

Yukardaki tespitleri yapılan hususlara yönelik; hali hazırda ideal parsel planı hazırlanan toplulaştırma projesinden sonra aşağıdaki sonuçlar elde edilmesi planlanmaktadır (Tablo 6).

Tablo 6. İdeal Parselasyon Sonunda Proje Sahasındaki Hedef Gruplara Değişimler

S. No	Proje sahasındaki hedef gruplar	TOPLULAŞTIRMA ÖNCESİ			TOPLULAŞTIRMA SONRASI		
		Parsel sayısı (adet)	Malik sayısı (adet)	Alan (da)	Parsel sayısı (adet)	Malik sayısı (adet)	Alan (da)
1	Yoğun çiftçilik yapanlar	369	669	4,985.70	190	246	4,828.12
2	Arazi geliri az olan ve köyde işçilik yapanlar	9	9	83.44	3	3	79.82
3	Eşinden dolayı arazisi olan malikler (enişteler)	131	213	1,172.54	60	74	1,148.72
4	Emekliler	19	19	17.47	2	3	13.81
5	Çok çocuklu az arazisi olan çiftçiler	3	3	14.68	2	3	12.36
TOPLAM		531	913	6,273.83	257	329	6,082.83

Hedef gruplara bakıldığı zaman yoğun çiftçilik yapan grubun parsel sayısının % 50 oranında düştüğü görülmektedir (Tablo 6). Bu projede çiftçilik yapanların daha önceki tarımsal alan büyüklüklerine göre daha büyük alanlarda modern ve daha ucuz tarım yapabilmesi sağlanacaktır.

Miras yoluyla hal edinilen hisseler bir araya toplanarak hisse parçallığı tamamı ile yok edilecektir. Hisse birleşiminden parçalı küçük paylar toplandığı için taşınmaz payı daha değerli olacaktır.

Şekil 1. Ünalın Köyü Toplulaştırma Öncesi ve Sonrası Taşınmazların Fiziki Görünümü

Tablo 7. İdeal Parselasyon Sonunda Proje Sahasındaki İstatistiki Değişimler

PARAMETRELER	TOPLULAŞTIRMA ÖNCESİ	TOPLULAŞTIRMA SONRASI
Toplam Kadastro Parsel Alanı (da)	6743.20	6456.40
Toplam Parsel Sayısı (adet)	461	248
Toplam İşletme Sayısı (adet)	263	263
Ortalama Parsel Büyüklüğü	14,63	26,03
Ortalama İşletme Büyüklüğü	25,64	24,55
Yola cephesi olan parsel sayısı (adet)	190	248
Direk ulaşım yolu olmayan parsel sayısı (adet)	271	0
Şekilsiz ve yamuk parsel sayısı (adet)	461	0
Devlet eliyle sulanan parsel sayısı (adet)	0	248
Dikdörtgen şekilli parsel sayısı (adet)	0	248

Tablo 7 incelendiğinde %10 yasal projeye katılım ortaklık payının % 4'lerde tutulduğu görülmüştür. Bu kesintilerin içerisinde yerleşim yerine bağlantı yollarının 6 metre, taşınmazlara ulaşım için kullanılan parsel içi yolların 4 metre genişliğindeki sertleşmiş figüre malzeme dökülmüş eğim ve yüzey akış şarapollerinin olduğu alanlarda dâhildir. Ayrıca DSİ tarafından yapılacak sulama ağları içinde yer ayrımı planlanmıştır.

Birçok araştırmacı tarımsal ulaşımında yol faktörlerine yönelik araştırma yapmış; yolun kalitesi arttıkça girdi maliyetlerinin azaldığı sonucuna varmıştır. Yapılan araştırmada stabilize yol faktörü 1 iken; yarı stabilize yolda 1,5; stabilize edilmemiş yolda 2,5; arazi yolunda 3 ve drenaj koşulları olumsuz arazilerde 4 olarak değerlendirilmiştir.

Arazi Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Projesi uygulanan Ünalın köyünde direk ulaşım yolu olmayan parsel sayısı 271 adet olup ulaşım araziden sağlanmaktadır. Toplulaştırma sonucunda taşınmazlara ulaşım en kısa yerden planlanıp, açılan yol sert malzeme ile kaplanacaktır. Bu durumda bile yol kalitesinden kaynaklanan %66'lara varan oranlarda zaman, yakıt ve işgücü tasarrufu sağlanacaktır.

Dağınık parsellerin toplulaştırma oranı ise %54 dür. Ayrıca dağınık hisseli taşınmazlar hisse oranında toplanarak, bağımsız yolu ve suyu olan bağımsız tarım yapma yetkisine sahip parsel haline gelecektir. Bu da şehirden köye göçe ivme kazandırarak köy nüfusunun artmasına neden olacaktır. Taşınmazlar bağımsız ve dikdörtgen şeklinde şekillenmiştir.

Arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme projesi, bünyesinde birçok mühendislik biliminin kullanıldığı verileri, mühendislik disiplini içerisinde pozitif sonuçlar doğuran bir projedir. Temel amaç toprağı korumak ve tüm canlıların karnını doyurmaktır.

Araştırmalar sonucunda 1 cm kalınlığında ki bir toprak tabakasının oluşması için 500 yıl gibi bir zaman dilimine ihtiyaç olduğu ispatlanmıştır. Proje sahasında yoğun olarak üretilen buğday için sadece lazım olan toprak derinliği en az 40 cm dir. Tüm çevre koşullarının uygun olması şartıyla buğday için lazım olan 40 cm derinliğindeki toprak tabakasının oluşması için lazım gelen sürenin 20.000 yıl olduğu asla unutulmamalıdır.

2. Sonuç ve Öneriler

Toplulaştırma ve Tarla İçi Geliştirme Projesinin temel amacı; toprağı koruyarak birim alandan minimum masrafla maksimum verim almaktır. Tarım alanları artırılamayacağı için mevcut alanı korumak ana olgudur. Proje ile ulaşım ağı, tarla içi ıslah ve toprağı erozyondan korumaya yönelik planlamalar, en uygun tarımsal faaliyet de bulunulmaya yönelik tarla şekilleri, hali hazırda kullanılmayan/kullanılmayan küçük alanları tarımsal üretime katmak, sınır etkisini minimize etmek vb. gibi unsurlar yerinde gözlem ve ölçüm yapılarak planlanmıştır. Dere yatakları ıslah edilecektir. İlgili kurumlar her yıl sadece ana akarsularımız tarafından taşınarak yok olan topraklarımızın miktarının yıllık 500 milyon ton olduğunu yazılı ve sözlü olarak bildirmektedir. Proje değerlendirilmesinde hiç değinilmeyen sulama ağı sayesinde ürün deseni, sulu tarıma yönelik değışecek, mevcut ürün deseninde de verim artışı olacaktır. Avrupa ülkelerinde tarım arazileri ikinci, üçüncü kez toplulaştırma işlemine tabi tutulmuştur. Çorum İlinde ilk defa uygulanacak toplulaştırma projesi tamamlandıktan kısa bir süre sonra tekrar belli bir hukuk ve mühendislik çalışması sonucunda maliklerin elde edilen gelir oranları kendilerine verilmek şartıyla sadece ehil tarım yapan kişilerin kullanımına bırakılmalıdır.

Kaynaklar

01.12.1984 tarih 18592 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan; 3083 Sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlemesine Dair Tarım Reformu Kanunu.

Birbıdak, M., (2013). 3083 Sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlemesine Dair Tarım Reformu Kanunu Kapsamında Uygulama Alanı İlan Edilen Ünalın Köyü Sosyal Yapı Etüt Raporu.